

Így csonkították meg másodszor is Magyarországot

Veczán Zoltán, 2016. május 7., szombat 14:40

A pozsonyi vár romjai 1947-ben (adományozó: Romák Éva)

A második világháborúban ismét rossz oldalon harcoltunk, ezért megint idegen nagyhatalmak döntöttek hazánk sorsáról. 1946. május 7-én a győztesek külügyminisztereinek tanácsa deklarálta: Magyarországot megfosztják minden, 1938 után visszaszerzett területétől. Joó András történésszel beszélgettünk, akitől megtudtuk, hogy járhattunk volna jobban, de rosszabbul is.

A sikertelen kiugrási kísérlet, majd a németet felváltó [szovjet megszállás](#) után nyilvánvalóvá vált, hogy hazánk továbbra is csapdába esett lepkeként vergődik a nagyhatalmak hálójában. 1945 végétől a [frissen felállt, kispap vezetésű koalíciós kormány](#) nekilátott, hogy megpróbálja a lehető legtöbbet kihozni a veszített háború után a területi kérdések tekintetében is – idézte fel Joó András, a Veritas Történetkutató Intézet tudományos főmunkatársa.

A történész számba vette, mely országokkal szemben próbálhatott meg a magyar kormány területi igényekkel fellépni.

Jugoszláviával szemben valójában fel sem merült ez, hiszen a németek és a magyarok 1941-ben együttműködve léptek fel a délszláv állam ellen, a Tito-féle partizánmozgalom segítségével '44-ben felszabadított ország pedig egyértelmű győztesként aligha adott volna át területeket.

Csehszlovákiával szemben szintén nem lett volna túl sok esélye Magyarországnak. A nagyhatalmak Szlovákia 1939 tavaszán létrejött önállóságát teljesen illegitimnek tekintették, ezért megelégedtek a német védnökség alá került állam vezetőinek megbüntetésével, és a csehszlovák állam helyreállítását követően Szlovákia a régi-új államalakulat részeként a győztesek oldalára került. Bár a Benes-dekrétumok következtében fennálló embertelen állapotokra hivatkozva a magyar kormány megpróbálta felvetni a lehetőségét egyes magyarlakta területek visszajuttatásának, nem sok reménnyel. A magyar felvetés szerint ha Benesék minden áron meg akarnak szabadulni a magyaroktól, megtehetik, de csak a földjükkel együtt. Érthető módon ez az ötlet nem találkozott a csehszlovák elképzelésekkel.

Egyedüli érdemi esély **Romániával szemben** mutatkozott, amely éppúgy a vesztes tengelyállamok közé tartozott, mint Magyarország, ugyanakkor a sikeres kiugrással jó pontokat gyűjtött a szovjeteknél. 1944 elején viszont, amikor a fegyverszüneti tapogatózások megindultak, még Moszkva sem zárta ki teljesen a Magyarország részére esetlegesen kedvezőbb területi rendezést. 1946 tavaszán Budapest két, gondosan kidolgozott javaslattal állt elő: az első 22 ezer, a másik 11 ezer négyzetkilométer visszacsatolásával számolt, amely azonban csak a kiscgazdák és a parasztpárt részéről élvezett szilárd támogatást.

Ravasz szovjet taktikázás

Ehhez próbálta megnyerni a szovjetek jóindulatát 1946 áprilisában a Kreml uraihoz látogató magyar küldöttség, amely szokatlanul hosszan időzött Moszkvában: Nagy Ferenc miniszterelnök Gyöngyösi János külügyminiszter, Rákosi Mátyás és Szakasits Árpád kíséretében érkezett a szovjet fővárosba. Úgy tűnt, hogy sem Molotov, sem Sztálin nem zárkózik el attól, hogy a magyarok Romániával szembeni területi igényeiket felvessék, sőt – ahogy Joó fogalmazott – megnyilatkozásaikkal jobbra táplálták is a magyar illúziókat. Ezzel a kétarcúsággal talán egyfajta mosolydiplomácia, vagy akár a magyar kommunisták támogatása lehetett a céljuk.

Joó András, a Veritas Történetkutató Intézet tudományos főmunkatársa
Fotó: Béres Attila / [Magyar Nemzet](#)

Hideg zuhanyként érte hát utóbb a magyar vezetést – különösen a kiscgazda kormánytagokat – a hetven évvel ezelőtti, 1946. május 7-ei határozat, amelyben a nagyhatalmak külügyminiszterei, a Külügyminiszterek Tanácsa kimondta: Magyarország határait mindenféle etnikai vagy egyéb korrekció nélkül visszaállítják az 1937-es állapotra. Céltalannak látszó hitegetésével talán azt kívánta érzékeltetni a szovjet vezetés, hogy bármilyen jövőbeni céljait illetően a magyaroknak csak Moszkvánál érdemes kopogtatniuk, a Nyugatra hiába építik terveiket.

Amerika, London, Párizs

Azonban nem adták fel teljesen: Nagy Ferenc körútra indult, június 8-án Washingtonba érkezett, és tárgyalt az elnökkel, valamint a külügyminiszterrel. Az amerikaiak őszinték voltak: közölték, hogy csak akkor támogatnak bármiféle magyar területi igényt, ha abba a Szovjetunió is belemegy. Nagy Ferenc folytatta körútját Londonba, ahol a Benes-dekrétumokat vetette fel. A brit tárgyalópartner azzal hárította a próbálkozást: nem gondolja, hogy az 1938-as müncheni egyezmény után – amelyben Nagy-Britannia jóváhagyásával Csehszlovákiát jelentős területektől fosztották meg –, Londonnak joga lenne kioktatni Prágát.

Nagy Ferenc Párizsban is próbálkozott, itt Molotov megint titokzatos maradt, a magyarok előtt homályban hagyta a kedvezőtlen szovjet álláspontot, mégis egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy hazánk ebben a kérdésben magára marad.

Éhes szomszédok

Sőt, Jugoszlávia és Csehszlovákia még a 93 ezer négyzetkilométerre zsugorodott országgal szemben is bejelentett területi igényeket. Belgrád hamar visszakozott ettől, és igényei nem is nyertek nagyhatalmi támogatást, Prága azonban előállt a követelésével az 1946 nyarán megkezdődő párizsi békekonferencián: öt Pozsony környéki községre vetett szemet. Ezekből hármat végül meg is kapott – Dunacsúnt, Horvátjářfalut, Oroszvárt –, ez volt az úgynevezett pozsonyi hídfő.

A magyarok pedig nagyhatalmi támogatás nélkül, de csak azért is benyújtották a 22 ezer négyzetkilométerről szóló területi igényüket Romániával szemben. Amerikai tanácsra aztán hamarosan 4 ezer négyzetkilométerre mérsékelték kérésüket, de végül ezt sem sikerült keresztülvinni, ahogy Székelyföld autonómiája sem kapott támogatást.

Ugyanakkor a nagyhatalmak – köztük a Szovjetunió is – következetesen nem járultak hozzá Benesnek a magyarok kollektív kitelepítését szorgalmazó javaslataihoz. Prága ugyan minden eszközt bevetett, hogy minél több magyart üldözzön el Felvidékről, végül „csak” kétoldalú, korlátozott lakosságcsere tudott kieszközölni Magyarországgal szemben.

Roszbabb, mint Trianon

Hazánk azonban nemcsak a területi veszteségek miatt járt sok szempontból még rosszabbul, mint az első világháborút lezáró trianoni béke esetében: bár az 1947. február 10-én aláírt párizsi békeszerződés rendelkezett arról, hogy minden megszálló erő három hónapon belül hagyja el Magyarországot, kiskaput is hagyott a szovjetek itt maradásához azzal, hogy Moszkvának joga van biztosítani az utánpótlást az Ausztriában állomásozó csapatainak – így a szovjet katonák minden további nélkül itt maradhattak. Emellett a kisebbségvédelmi rendelkezések – amelyek legalább papíron részét képezték a trianoni békeszerződésnek – a

párizsi szerződésből teljesen hiányoztak, így a győztes kis országok a magyar kisebbségükkel szemben szinte korlátlanul felléphettek, a magyarok kollektív jogérvényesítésének lehetőségei elenyésztek, legfeljebb általános emberi jogi elvekre hivatkozhattak.

Alternatíva?

Az angolszász országok ugyan kijelentették, hogy az 1937 utáni határmódosításokat semmisnek tekintik, a béke-előkészítés folyamatában háttérintézmények Londonban és Washingtonban is komolyan foglalkoztak az etnikai alapú revízió lehetőségeivel a magyarok javára – végül azonban a szovjetek szava lett a döntő. Ugyanígy Washington próbálta lealkudni az általunk a szovjeteknek, jugoszlávoknak és cseheknek fizetendő 300 millió dolláros jóvátételt 200 millióra, ám Moszkva ebből sem engedett.